

Ostavi broj, vezano za izabranje

Jevrejstvo je slično BiH. Kao što se za BiH u SFRJ govorilo da nije ni srpska, ni hrvatska, ni muslimanska, ni jevrejska (ovo četvrto se nije za prave govorilo, a trebalo je), nego je i srpska, i hrvatska, i muslimanska i jevrejska (valjda jeste, majku mu, poslije evo punih 450 godina jevrejskog prisustva u istoj); tako ni J/jevrejstvo nije ni nacija (ne žive svi Jevreji u Izraelu, kao jedan politički entitet), ni vjera (nereligiозni Jevreji nisu vjernici, ali jesu Jevreji), ni etnos (različite grupe unutar Jevrejstva imaju različita etnička porijekla, ne postoji jedno zajedničko, otud crni Jevreji u Etiopiji, riđi i plavi na sjeveru, latino-tip na mediteranu i još preplanuliji na Orijentu); nego i nacija i vjera i etnos (pravilnije: etnosi).

Jevrejstvo već dvije hiljade i parsto godina nema pomazanog cara (na hebrejskom: *meleh amašijah*, car-pomazanik, mesijanski car), već dvije hiljade godina nema prvosveštenika (*koen gadol*, ili *koen amašijah*, veliki sveštenik ili pomazani sveštenik), već preko hiljadu godina nema *Sanedrina* (Vrhovni sud, rabinski vaseljenski sabor). Ukratko, ne postoji ni jedna institucija na svijetu koja bi mogla ponuditi „zvaničnu“ interpretaciju judaizma. Sam Izrael ima dva glavna rabina, sefardskog i aškenaskog. Većina ultraortodoksnih u Izraelu ne benda ni jednog ni drugog, tako da ispadne da su oni autoritet samo tradicionalnim i sekularnim, a nikako rigoroznim vjernicima. Tradicionalni, međutim taj autoritet doživljavaju simbolično, a nereligiозni nacionalno (šta god to značilo, a najčešće praktično ne znači ništa). Ukratko, *pesakim*, fetve glavnih rabina Izraela obavezuju samo institucije sekularne države, dok se vjernici za *alahičku*, vjerozakonsku, uputu obraćaju tradicionalnim autoritetima. Svaka etnička ili ideološka grupa, naravno, svojim duhovnim vođama. U dijaspori, s druge strane, oba glavna rabina zajedno i svaki ponaosob nemaju ama baš nikakve ingerencije. Svaka jevrejska zajednica je univerzum za sebe. Sama bira i sama razrješava svoje rabine. Negdje su, kao na Balkanu, zajednice uređene na nivou

država, negdje na nivou pokreta (SAD) – ali, svedno, i u Americi svaka pojedina reformna, ortodoksna ili konzervativna zajednica je „država za sebe” u sklopu svog „saveza federalnih jedinica” i svaka sama postavlja i razriješava svoje rabine. U ultraortodoksnom svijetu postoje vjerski lideri koji obično ne obnašaju funkciju rabina određene zajednice, nego su neprikosnoveni autoriteti za sve zajednice određene struje u ultraortodoksiji. Moderni ortodoksi zebu od živilih autoriteta većih od života, i nemaju ih; a konzervativni i reformni ih nikad nisu ni imali. Šta onda, u nedostatku institucija i „zvanične” interpretacije Jevreje čini Jevrejima? Sviest o zajedničkom identitetu? Zajednička kultura? Istorjsko sjećanje? Zajednički interes? Transcendentalna sila? Antisemitizam? Svako pomalo, a nijedno potpuno.

Antisemiti uživaju da nabijaju Jevrejima na nos ideju o izabranom narodu. Jevrejski cinici odgovaraju: izabranom? Izabranom da pati! Većina Jevreja ima ambivalentan odnos prema samoj ideji izabranja. Ponekad doživljavaju od nje metafizičku erekciju, a nekad je doživljavaju kao hendikep i prepreku na putu ka „normalizaciji” jer, eto, ostali su narodi baš normalni. Većina Jevreja većinu vremena ne razmišlja o toj ideji. Kad razmišljaju, obično ne smisle ništa konkretno.

Neki dan sam prisustvovao jednoj interesantnoj raspravi na tu temu. Gdje drugo, ako ne na jednoj jerusalimskoj autobuskoj stanicí? Neki srednjovječni muškarac je nedolazak autobusa na vrijeme prokomentarisao riječima: *Izabrani narod koji nije u stanju autobusu kompaniju da vodi. Kažem vam, Švajcarci su izabrani narod*. Jedan starac odmah uskoči posprdno: *Po te pare su Nijemci izabrani narod, njima vozovi ne kasne ni u Aušvic*. Na pomen Aušvica, jedna žena napravi sintezu obiju dotaknutih tema, kazavši: *Izabrani narod... izabrani za Aušvic. Da patimo. Da nas ubijaju*. Jedan hevi metal tinejdžer reče prostacki (tako tinejdžeri, valjda, optimaju komad po komad vlastite suverenosti od koje grade svoj status odraslih): *Da se nisu kurčili da su izabrani, ne bi ni bilo Aušvica*. Bože dragi, po mislih, da li u svim zemljama kašnjenje autobusa izaziva rezimiranje misije nacije...

Uto, jedan deka pomilova onog tinejdžera po glavi, rukom na kojoj se jasno video utetoviran broj. Pogledah starca u oči. Nije mi se činilo da ga je pogodilo što mu je unuk upravo optužio Jevreje za izazivanje Holokausta. Upravo suprotno, dojmio me se kao neko ko u tom momentu nije brinuo o sebi, nego o unuku, a za unuka je bilo zdravije (pripisivao sam dedi svoje misli, sve diveći se njegovoj pameti) da u svojoj životnoj dobi misli o Jevrejima kao o sakrivcima, nego kao o apsolutnoj žrtvi. Star muškarac, a altruista, pomiclih, e da sam juče umro...

Jevreji jesu izabrani, uključi se jedan koji mi je odmah izgledao kao fašista, nizak, isturena brada, glava u dijagonalni, a držanje kao da mu je neko drškom od metle uspostavio komunikaciju južni otvor/sjeverni otvor, ukidajući tako i diferencijaciju šta na koji od njih izlazi. Kul-deka ga upita antifašistički: *Vjerujete li vi u Boga? Ne, odgovori Fačo. Pa ko ih je onda izabrao*, upita deka (1:0 za deku, pomislih). *Istorija, odgovori Fačo! Koji ste vi komad budaletine, dobaci dekina žena, pa, nije istorija osoba da bira!* (2:0 za dekobakiće pomiclih). *Možda je Bog mazohista, reče opet onaj tinejdžer, pa nas je odabrao da nikad ne ostvarimo misiju, a da On može da pati i kuka.* *Možda je Bog sadista, reče jedna žena koju mi ne bi bilo teško zamisliti kao sado partnera u BDSM (ili barem kukold odnosu), pa nas je odabrao da bi mogao da nas kažnjava kad ne uspijemo!* A otkud vama da nismo uspjeli, ili da ne uspijevamo, iznervira se opet superbaka. Ako Boga ima (ovde pogledom posra fašistu), i ako nas je izabrao, a nije sadista (ovde pogledom spuca šakom u čelo sadistkinju) i nije mazohista (ovde pogledom pomilova unuka), onda nas je možda izabrao da budemo to što jesmo. A šta bi to bilo?, zagradkaše s raznih strana. Uto stiže autobus i pitanje izabranja opet ostade neriješeno, jer su skoro svi učesnici rasprave preferirali da se, umjesto nastavka iste, izderu na vozača.

Nisam htio da ostanem bez ove priče, pa sjedoh preko puta superbake, superdeke i njihovog hevi metal unuka. *Ne završiste, rekoh im, što nas je Bog izabrao.*

- *Slušaj, sine, deka će. Kad čovjek hoće da jede supu, on mahinalno odabere kašiku, od svog escajga. Kad hoće da jede šniclu, odabere nož i viljušku. Ne da bi kašika bila odabrana kašika, ili nož i viljuška.*

- Nego, upitah?
 - Nego... funkcionalno.
 - Ukratko, dobaci mi kratkofitilna baka, kojoj je očigledno trebala pažnja svog muža za sebe, *Bog nas je odabral da primimo i sačuvamo Toru.*
 - *Da je htio da je silom namećemo drugima*, upetlja se superdeka, *odabral bi Nijemce.*
 - *Da je htio da je razvodnimo, da se više na njoj zaradi, k'o na vinu*, preuze riječ baka, *odabral bi Grke ili Italijane.*
 - *Da je htio, da objave nestane, odabral bi Atlantiđane*, uključi se i tinejdžer, koji je sad opet zvučao kao voljeno dijete, a ne kao buntovni hevi metalac.
 - *Ne pitam šta nije htio*, sad se ja iznervirah. *Pitam šta jeste htio!*
 - Pa... ovo, pogledaše me kao maloumnika.
 - *Da postoji objava koja se usaglašenom interpretacijom ne može obezvrijediti, na koju niko nema monopol, i cijeli narod joj je čuvar, odgovori mi deka.*
 - *I pri tome su je još podijelili sa svima, bez da se u tom dijeljenju sami izgube*, dodade baka.
 - *Ili da izgube original*, dobaci deka.
 - *Ma znam, meni je to anarhija*, odgovorih.
 - *Teoanarhija*, ispravi me baka.
 - *Bako, je li Bog stvarno anarhista*, upita unuk, otkrivajući iznenađujuće novi ugao gledanja na metafiziku.
 - *Da, odgovori mu deda, sugestivno, vrlo sređen i studiozan anarhista.*
 - *Kako anarhisti može biti sređen i studiozan?*, upitah.
 - *Što, prekide me baka, trpeljiva i neironična kao i dosad, da ne misliš možda da je Bog šlampavi diktator, koji je svijet zamislio kao konclogor, samo mu nije pošlo za rukom.*
 - *Ne znam šta da mislim, rekoh joj, em sam fulio stanicu zbog vas, em sam fulio i poentu priče.*
- To kazah, pa iskočih iz autobusa, nek sad oni malo misle koju poentu i koje priče.